

מערך למנחה - בית מדרש

[התגובה החינוכית - בין הלל ושמאי]

יעדים

1. סוגיות מרכזיות לבית המדרש: (סביב איזו שאלה רצינו להפך איזונים...)

- המינון והמתח שבין יצירת גבולות נוקשים לקבלה ללא תנאי
- יצירת תגובה המותאמת למעשה אל מול יצירת תגובה המותאמת לאדם
- זהותו של המחנך בתגובות חינוכיות

2. שדות חינוכיים שניתן לקדם באמצעות בית המדרש:

- תיקון הלב
- יצוג שלמות הורית
- דיאלוג

3. ההישג הנדרש:

- ההבנה כי תגובה חינוכית צריכה לקחת בחשבון גם את תפיסת עולמו של הלל וגם את תפיסת עולמו של שמאי- הן מבחינת יצירת גבולות אל מול קבלה והן מבחינת היחס למעשה אל מול היחס לאדם העושה.
- בחינה אישית של המשתתפים על תפיסת עולמם ביחס לנ"ל ובחינה משותפת כהנהלה על תפיסת עולמם בהנהגת הקהילה ביחס לנ"ל.

מתווה בית המדרש [הצעה]

טריגר פתיחה (7 דקות)

- סבב לשאלת פתיחה אפשרית: "האם אתה אדם של 'אולי' או אדם של 'ודאי'?"
- אסוציאציות - מתוך ההיכרות שיש לי עם מחלוקת בית הלל ושמאי - עם מי אני מזדהה יותר – עם הלל או עם שמאי? (לבקש ממש לציין במשפט עם מי מזדהים ולמה)

לימוד: (90 דקות)

- רקע כללי על הלל ושמאי – מומלץ להתחיל עם סקירה קצרה ופיקנטית עליהם. (עדיף לא להניח שהמשתתפים מכירים, לטובת יישור קו ותחושת נוחות של כלל המשתתפים)
- **סדרה של 3 סיפורים על הלל ושמאי ממסכת שבת, ל"א**

רקע כללי: סדרה של 3 סיפורים המתארים נוכרי שפונה לשמאי ופונה להלל במטרה להתגייר. תגובותיו של שמאי באופן עקבי הודפות את הנוכרי בעוד תגובותיו של הלל לנוכרי מקרבות, מאפשרות דיאלוג וכו'. הסיפורים שונים במקצת זה מזה ומתארים פניות אחרות (שניתן לקרוא אותן כמדורגות). בסיפור הראשון הנוכרי מאמין רק בתורה שבכתב (כלומר, מבחינה חינוכית הוא אינו מוכן לקבל את כל ה'חוקים' המוטלים עליו – יש לו אי הסכמה עקרונית עם חלק מהדברים, מוכן להתחייב חלקית וכדו'). בסיפור השני הנוכרי מעוניין ללמוד את התורה על רגל אחת (אולי מבחינה חינוכית – הוא מוכן רק לקבל את התמצית, לא מעוניין להזדהות ולהתחייב באופן מלא) ובסיפור השלישי הנוכרי מעוניין בעיקר בחיצוניות ובעיקר במה שיצא לו מזה

- שאלות אפשריות על הטקסט:

- עם מי אתם יותר מזוהים כאנשים?
- מי צודק בהתייחסות שלו? שמאי או הלל?
- מה מניע את הלל ומה מניע את שמאי?
- מה הסכנות סביב ההתנהגויות של כל אחד מהם?
- האם זו בחירה – להיות כמו הלל או כמו שמאי – או שזו תכונה מולדת?
- האם יש סיפור שבו לדעתם הלל מפריז ושמאי צודק?
- בכל אחד מהסיפורים – ניתן לרדת לדקויות בתוך התגובות שהלל בוחר להגיב. (מצפה מהנוכרי לבטוח בו, וכדו').

שאלות מהשדה החינוכי:

- האם אנחנו כהנהלה יותר מזוהים עם בית שמאי או בית הלל? (איך אנחנו מזהים את עצמנו, איך החניכים מזהים אותנו ואיך הצוות מזהה אותנו)?
- האם יש שונות בית תפיסת ההנהלה לבין תפיסת המחנך או בין תפקידים שונים בתוך המערכת?
- איזה סוג צוות אנחנו רוצים / מטפחים – צוות בית שמאי או צוות בית הלל.
- "לא מוותרים עליך" – בדומה להלל שמיד מגייר, האם זו היא נקודת המוצא שלנו בתהליכים חינוכיים? כלומר האם אני מתחיל שיחת משמעת במשפט: "קודם כל, אתה פה בכפר ואני לא הולך לוותר עליך. יחד עם זאת אני גם לא אוותר לך- ואנחנו נכנס לתהליך...".
- שאלות שנוגעות בהצבת גבולות וקבלה בכפר:
 1. איך מציבים גבולות ללא ענישה?
 2. האם הגבולות שאני מציב נתונים לדיון, אי הסכמות מצד החניכים? האם מתקיים בינינו דיאלוג על הגבולות?
 3. האם הצבת גבולות חשובה לתחושת הביטחון של חניכים (גם כשאנחנו לא לידם)?

• **טקסט – "אלו דברי אלוהים חיים ... מחלוקת לשם שמים"**

- שאלות אפשריות על הטקסט:
- 1. האם באמת 2 התפיסות יכולות לדור זו בצד זו?
- 2. איך מיישבים ביניהן?

אמירה של דרך כפר:

1. החשיבות שכל מחנך יוכל 'לרקוד' בין 2 האסכולות – יוכל להתבונן גם מעיניים של שמאי וגם מעיניים של הלל. כי המחלוקת הפנימית הזו היא זו שמייצרת תהליך חינוכי אמיתי.
2. חשיבות שבכל כפר ובכל ועדה יישמעו 2 הקולות האלו, כדי התגובה החינוכית תהיה הכי נכונה. שלכל חניך בכפר יהיה לפחות מבוגר אחד שנלחם עליו, שהוא "בית הלל" בשבילו.

סיכום אפשרי (10 דקות)

[השיר: אולי]

- לסיים עם השיר "אולי" – וסבב תגובות פתוחות (במשפט).
- סבב שאלות שאיתם יוצאים מהבית מדרש.
- אחרי הלימוד – האם אתה אדם של אולי / ודאי?

שאלות אפשריות על הטקסט:

- בשלב זה, לטובת סיום ביתה מדרש מומלץ להזכיר למשתתפים את סבב הפתיחה ותשובותיהם לשאלת האם הם אנשים של אולי או אנשים של ודאי.
- השיר נותן עוד עומק למחלוקת הזו שאמורה להתקיים בתוככי נפשו של המחנך – לשאול את עצמו כל פעם מחדש את ה'אולי'. לבחון מחדש את הדברים לאור המעשה, לאור האדם.
- יחד עם זאת – מאד מסוכן להביע את ה'אולי' באופן בלתי מבוקר לחניכים או בתהליכים מקבילים – לצוות.